

Verohallinto
PL 325
00052 VERO

Lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto

9.11.2016

Viite / Diaarinumero
STM057:00/2016
A60/00 00 01/2016

Hallituksen esitysluonnos laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta.

Lain tarkoitus olisi varmistaa sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävän asiakkaan tai potilaan asiakas- ja potilasturvallisuus, varmistaa laadultaan hyvät palvelut sekä edistää palvelun tuottajan ja viranomaisen välistä yhteistyötä. Laissa säädettäisiin oikeudesta tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Uusi laki koskisi kaikkia sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajia: sekä julkisia että yksityisiä. Uudella lailla kumottaisiin voimassa oleva yksityisistä sosiaalipalveluista annettu laki ja yksityisestä terveydenhuollosta annettu laki.

Palvelun tuottajan olisi turvattava palvelujen laatu, asiakaskeskeisyys, turvallisuus ja asianmukaisuus sekä valvottava niiden toteutumista. Laissa säädettäisiin toiminnan johtamista sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä. Palvelun tuottajilla tulisi olla omavalvontasuunnitelma, joka kattaisi kaikki palvelun tuottajan tarjoamat palvelut ja joiden toteuttamista palvelun tuottaja ja vastuuhenkilö olisivat vastuussa.

Voimassa olevan yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevan lainsäädännön mukaisen lupa- ja ilmoitusmenettelyn sijasta ehdotetaan otettavaksi lakiin kaikkia palvelun tuottajia koskeva rekisteröintimenettely. Toiminnan aloittaminen edellyttäisi, että sekä palvelun tuottaja että palveluyksikkö olisi rekisteröity sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajien rekisteriin ja että rekisteröinnistä olisi annettu päätös. Kaikkien palvelun tuottajien taloudellisia edellytyksiä tarkasteltaisiin. Palvelun tuottaja toimittaisi palvelutoimintaansa koskevat tiedot viranomaiselle ja vastaisi niiden oikeellisuudesta. Tarvittaessa toiminnan laadun ja laajuuden sitä edellyttäessä pyydettäisiin tarkempia selvityksiä tai suoritettaisiin ennakkotarkastus toimintaedellytysten arviointia varten. Rekisteriin sisältyisi julkinen tietopalvelu, jossa olisi kaikille saatavilla tiedot palvelun tuottajista ja palvelutoiminnasta. La-

kiehdotuksen 31 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön sekä rekisteri- ja valvontaviranomaisen oikeudesta saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä lain mukaisten tehtäviensä suorittamista varten välttämättömät tiedot muun muassa veroviranomaiselta.

Rekisteri- ja valvontaviranomaisina toimisivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot. Palvelun tuottaja antaisi rekisteröintiä koskevat tiedot Valviralle, joka siirtäisi palveluyksikön rekisteröintiä koskevan asian toimivaltaisen aluehallintoviraston käsiteltäväksi. Asian käsittelee se aluehallintovirasto, jonka toimialueella palveluja tuotetaan. Jos palveluja tuotetaan useamman kuin yhden aluehallintoviraston toimialueella, asian käsittelee Valvira. Laissa säädettäisiin jälkikäteisen valvonnan keinoista pääosin nykyistä sääntelyä vastaavasti. Kuntien nykyiset lupa- ja valvontamenettelyyn liittyvät tehtävät ehdotetaan poistettaviksi. Kunnilta poistuisi kokonaan yksityisen terveydenhuollon lupiin liittyvien ennakkotarkastusten tekeminen sekä sosiaalihuollon luvanvaraiseen toimintaan liittyvien lausuntojen antaminen lupaviranomaisille. Kuntaan ei myöskään enää toimitettaisi muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja koskevia ilmoituksia eikä kunta enää antaisi niitä koskevia lausuntoja lupaviranomaisille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2017 aikana.

Verohallinto esittää lausuntonaan seuraavaa.

Sosiaali- ja terveystalvelujen arvonlisäverotus

Arvonlisäverolain (1501/1993) 37 §:n mukaan veroa ei suoriteta sosiaalihuoltona tapahtuvasta palvelujen ja tavaroiden myynnistä. Arvonlisäverolain 38 §:n mukaan sosiaalihuollolla tarkoitetaan valtion ja kunnan harjoittamaa sekä sosiaaliviranomaisten valvomaa muun sosiaalihuollon palvelujen tuottajan harjoittamaa toimintaa.

Verohallinnon 14.9.2011 antaman ohjeen ”Sosiaalihuoltopalvelujen arvonlisäverotus” (Dnro 604/40/2011) mukaan yksityiset palveluntuottajat voivat myydä sosiaalihuoltopalveluja arvonlisäverottomasti vain, jos toiminta on sosiaaliviranomaisten valvomaa, palvelut myydään sosiaalihuollon tarpeessa olevalle ja ohjeessa luetellut edellytykset toteutuvat. Yksi edellytyksistä on ilmoituksen tekeminen kunnalle, josta nyt ehdotetaan luovuttavaksi.

Jos palvelujen tuottamista koskeva ilmoitusmenettely kunnalle poistettaisiin, pitäisi sosiaaliviranomaisten valvonta osoittaa jollakin muulla näytöllä, että yksityisten palveluntuottajien myymät sosiaalihuoltopalvelut pysyisivät arvonlisäverottomina. Esityksen perustelujen mukaan näiden palvelujen arvonlisäverokohtelua ei ole tarkoitus esityksellä muuttaa.

Verohallinnon käsityksen mukaan valvonta toteutuu jatkossa rekisteröintimenettelyn kautta. Valvontaviranomaisina toimivat Valvira ja aluehallintovirastot.

Arvonlisäverolain 34 §:n mukaan veroa ei suoriteta terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen myynnistä. Arvonlisäverolain 35 §:n mukaan näillä palveluilla tarkoitetaan ihmisen terveydentilan sekä toiminta- ja työkyvyn määrittämiseksi taikka terveyden sekä toiminta- ja työkyvyn palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä, jos kysymyksessä on valtion tai kunnan ylläpitämässä terveydenhuollon toimintayksikössä annettava hoito taikka yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/90) tarkoitettu hoito tai sellaisen terveydenhuollon ammattihenkilön antama hoito, joka harjoittaa toimintaansa lakiin perustuvan oikeuden nojalla tai joka on lain nojalla rekisteröity. Verohallinto on antanut terveyden- ja sairaanhoidon arvonlisäverotuksesta ohjeen 8.5.2015 (Dnro A196/200/2014).

Terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen arvonlisäverokohteluun vaikuttavat muun muassa lupa- ja rekisteröintimenettelyt, joihin esitys toteutuessaan tuo muutoksia.

Yllä selvitetyistä syistä esitys toteutuessaan aiheuttaa muutostarpeita Verohallinnon ohjeisiin sekä sosiaali- että terveystietopalveluissa.

Valvontaviranomaisen oikeus saada tietoja toisilta viranomaisilta ja keskitetty rekisteri

Esitysluonnoksen 31 §:ssä säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tietoja viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta. Esitysluonnoksen 14 §:ssä todetaan, että rekisteriviranomainen pyytäisi tiedot muilta viranomaisilta tai julkista tehtävää hoitavilta. Valvontaviranomaiset hankkisivat tiedot suoraan viranomaisilta. Verohallinnon käsityksen mukaan ehdotetut säännökset vähentävät palveluntuottajien hallinnollista taakkaa ohjaamalla rekisteri- ja valvontaviranomaiset hankkimaan tietoja suoraan toisilta viranomaisilta sen sijaan että tiedot vaadittaisiin palveluntuottajilta.

Verohallinto ehdottaa, että edellä selvitetyyn tietojenvaihdon helpottamiseksi rekisteri- ja valvontaviranomaisten ja Verohallinnon välillä säädettäisiin mahdollisuus käyttää Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikön tarjoamia veloitteidenhoitoselvityksiä. Veloitteidenhoitoselvitysten avulla rekisteri- ja valvontaviranomainen saisi tiedot muun muassa lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien velvollisuuksien hoitamisesta, ulosottoveloista ja konkurseista sähköisesti Verohallinnolta. Veloitteidenhoitoselvitysten käyttäminen tietojen hankinnassa vähentäisi Verohallinnon käsityksen mukaan tiedonhankinnan ja tietojen luovutuksen aiheuttamaa taakkaa viranomaisissa.

Mikäli rekisteri- ja valvontaviranomaiselle oltaisiin säätämässä oikeus saada veloitteidenhoitoselvityksiä, tulisi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momenttiin säätää uusi kohta, jonka perusteella veloitteidenhoitoselvitys voitaisiin laatia tukemaan luonnoksessa ehdotetun lain 17 §:ssä tarkoitettua rekisteröintiä sekä 27 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistoa.

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttö edellyttää, että valvovalla viranomaisella on riittävän laajat tiedonsaantioikeudet Verohallinnolta ja muilta tahoilta, joiden tiedot sisältyvät velvoitteidenhoitoselvitykseen.

Verohallinto pitää hyvänä asiana sitä, että palveluja tarjoajien tuottamat palvelut löytyisivät jatkossa julkisen tietoverkon kautta ja samasta rekisteristä keskitetysti. Verovalvonta tehostuu ja selvityspyyntöjen tarve vähenee. Edellytyksenä olisi, että palvelut olisi eritelty rekisterissä tarpeeksi tarkalla tasolla.

Pääjohtaja

Pekka Ruuhonen

Johtava veroasiantuntija Päivi Taipalus